

Läinud aasta põnev ilm

Aasta lõppedes lüüakse kõikjal kokku tulused ja kulused. Maailmameteoroloogiaorganisatsiooni (WMO) teatel ületas mõödunud aastal maakera keskmine temperatuur 0,45 °C võrra võrdluse aluseks oleva 1961.–1990. a. keskmise, jäädes 0,1 ja 0,03 kraadi võrra alla vaid ilmamõõtmiste ajastu (mille alguseks loetakse 1861. aastat) kuumimaist 1998. ning 2002. aastast.

Soe toob õnnetusi

Samasuguseid arvutusi teevad veel mitmed suured meteoroloogiakeskused, nagu USAs Rahvuslik Ookeani- ja Atmosfääriadministratsioon (NOAA), Goddardi Kosmoseuuringute Instituut (GISS), Briti ilmateenistus jne. Neil kõigil on mõnevõrra erinevad hindamiskriteeriumid, soojarekordide leidmiseks kasutatakse erinevaid baasaastaid ning koos sellega erinevad ka lähtetemperatuurid. NOAA-l on selleks vahemik 1961–1990, GISS-il aga aastad 1951–1980. Maakera keskmised kõiguvad ikkagi 14 ja 15 kraadi ümber.

Vene ajal raporteeriti rahvale uhkelt: nõukogude haigete temperatuur on kõrgeim maailmas! Hea oli mõnel alal esirinnas olla.

Maakera keskmiste soojusnäitajatega on lood veidi teisiti. Pealegi ei tasu säärase kliimarekordite üle just rõõmu tunda: eeldatavasti toob kliima soojenemine endaga kaasa rohkem torme, uputusi ja palju muid kolemaid loodusõnnetusi.

Huvitaval kombel rehkendati «ülikuumal» 1998. aastal maa peal kokku vaid 100 loodusõnnetust, see-eest oli hukkunud üle 75 000 (ainuüksi orkaan Mitch tappis 11 000). Viimase aastakümne katastroofiderikaim aasta 850 õnnetusega oli kindlustusfirma Munich Re andmeil 2000.

Ain Kallis

ilmateadlane

» **Kliima soojenemine toob endaga kaasa rohkem torme, uputusi ja palju muid kolemaid loodusõnnetusi.**

Mullu saadi loodusõnnetuste arvuks 700, ohvrite koguarvu ei ole seni kusagil mainitud – see muudkui suureneb.

26. detsembri Iraani maavärinas hukkunute arv – algul 30 000 ümber – paistab kahekordistuvat. 6,6 magnituudine (mitte -palline!) värin purustas savitellistest iidse Bami linna pea-aegu täielikult. Teine tugev maavärin tappis mais vähemalt 2200 alzeerlast. Viimase tekitatud laine – tsunami – purustas Hispaania vetes ligi 150 jahti.

Enamik loodusõnnetusi juhtus siiski maa peal. Üks internetiportaali tegi küsitluse, mille kohaselt reastusid mullused ilmakatastroofid järgmiselt:

1) Lääne-Euroopa kuumalaine (21 000 ohvrit!) – 57% häälest;

2) USA maikuu tornaadod (kümne päevaga 412 keerist, ohvreid 42) – 16%;

3) edasi tulid juba California sügisesed suurpõlengud ning Austraalia pöud.

Hindustani poolsaare elanikud oleksid kindlasti hääletanud sealsete külma- ja kuuma-lainete äramärgimise poolt, tapsid nood ju üle 3500 inimese. Erakordselt hoogne oli Atlandil

orkaanide hooaeg 16 nimelise tormiga, viimased neist – Odette ja Peter – said pidama alles detsembris.

Heitlikud ilmad

Paljudes Lääne-Euroopa riikides ületati kuumarekordeid. Need jäid muidugi kõvasti alla suviste temperatuuridele Indias ja Pakistanis, kus elavhõbedasammas ronis 50 kraadi lähedale. Külmemaks paigaks, kus mõõdetakse ilma, oli lõunapoolusel asuv Amundsen-Scotti nimeline jaam, kus juulis, sealset südatalvel mõõdeti isegi 74,1 pakasepügalat!

Meil Eestis ei olnud õhkkond õnneks ei liiga palav ega jahe. Oli vaid väga muutlik. Intervjuus Maalehele märkis meteoroloogia- ja hüdroloogiainstituudi peadirektor Jaan Saar: «Nii kiiresti ja põhjalikult muutuvat ilmastikku nagu sel (möödunud – toim.) talvel, ei mäleta-gi.

Ei kujuta hästi ette, kuidas ilmataadil õnnestus paariks ööks kohale kärutada paarikümnekraadine külm ja seejärel valada päevade kaupa vett kaela.»

Ilmataadiga ei tohi aga naljadata. Nii kui Austraalia klimatooloogid jõudsid oma ülevaateis märkida, et november oli Melbourne'is üks sajandi kuivemaid, kui 2. detsembril tuli seal-samas linnas kahe tunniga alla üle 100 mm vihma (tavaliselt sajab kuuga 50 mm!).

Loo lõpuks veel üks hoiatus. Tavaliselt hoiatatakse lapsi külmataadi eest. Detsembris juhtus aga Kanadas säherdune lugu, et lumememm (või -mees?) tahtis üheteistaastast poissi ära tappa. Niagara Fallsi linnas satuts poiss veereva poolteise meetri paksuse ja pool tonni kaaluva lumepalli alla. Alles päästeteenistus vabastas lapse ahistajast.